

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :
Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :
Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Huszonnegyedik évfolyam. III. füzet. 1885. Márcziushó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt. Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

 Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapestben, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék.

A királyhalmi m. kir. erdőőri szakiskola erdei munkálatainál gyűjtött tapasztalati adatok.

Irta: Földes János, m. kir. erdész.

Az erdősítésről eddig nem birunk viszonyainknak megfelelő adatokkal. A használatban levők nagyobbára Schindler „Portefeuille für Forstmänner“ czimü munkájából vétettek, tehát egészen német területről valók.

Hogy azonban a német nép munkáratermettsége s a magyar-é között van különbség, különösen a mi az erdei munkákat illeti, nem tekintve a földrajzi fekvést, mely a magyarnak könnyebb megélhetést biztosít, mint a németnek, — azt, úgy hiszem, bárki beláthatja.

A német erdészeti kultúra, tudjuk, fejlettebb, mint a miénk, s így természetesen munkásaik ügyessége is.

Azok az adatok tehát, melyek innen származnak, ráncézve nem lehetnek megbízhatók.

Még kevésbé bizhatunk meg az ilyen adatokban, ha számba vesszük a Magyarországon lakó sokféle nemzetiséget, melyeknek szorgalma, — munkabírósága vajmi különböző.

Ha figyelmesen összehasonlítjuk egymással ezeket, el kell ismernünk, hogy szorgalom — s ügyességben nálunk is többnyire a német az első. Legbiztosabb jele ennek az, hogy a hol letelepszik. hangyaszorgalmával nemcsak a lassabb szerbet és oláhot szorítja ki helyéből, míg végre ugyyszólva minden földet maga szerez meg, hanem sok helyen a magyar népet is szorítja. A Bánság és a Dunántúl legalább sok példát mutat fel erre.

Az Alföldön ellenben, itt Szeged táján, már a magyar az uralkodó faj e tekintetben is, s bár szorgalma mellett sem kinozza agyon magát a munkában, mint sok helyen a német, számítani tudó, speculativ természeténél fogva, minden csekélységet értékesíteni tud s ezen a módon boldogul minden viszonyok között és gazdagszik a legsilányabb homok földön is. Ez a magyarázata annak is, hogy még a kalmár természetü zsidó sem maradhat meg közöttte.

De maguk az egyes nemzetiségek is vidékenként szorgalmasabbak vagy kevésbé szorgalmasak, a szerint a mint megélhetésük könnyebb vagy nehezebb, s a mint elhagyatva vannak, vagy jó vezetők alatt, s más munkásabb nép példája által józan életre és munkásságra vannak szoktatva.

Igy például míg a lippai kerületben szolgáltam, volt eset rá, hogy az inségtől szorongatott nép leszállított árak mellett mind kihordta a megnagyobbított vágásokból is az ölfát, míg szilvaterméskor csak gyéren fuvarozott; sőt volt eset, hogy egyedüli kedvencz foglalkozásától — az ölfavágástól — is huzódzott. Mit volt mit tennem, a messze alvidekről — Pécskáról — szereztem tót és oláh favágókat. Ezek láttára megijedtek a helybeliek és hivatlan is munkához tódultak.

Ez alkalommal azon tapasztalatra jutottam, hogy a helybeli oláh és az alföldi oláh és tót munkássága ugy aránylik, mint 60:80:100.

Azaz míg a tót szakmánybér mellett 1 frtot birt magának naponként ölfavágásból szerezni, addig a tóttal és magyarul egy községben lakó oláh 80 krt s a helybeli oláh 60 krt szerzett ugyanannyi idő alatt.

A mint látjuk egy és ugyanazon községben is különböző munkaképességü lehet a nép nemzetiség szerint, sőt egy és ugyanazon nemzetiség is szorgalmasabb vagy restebb, a szerint, a mint magára van hagyatva, vagy mások jó példáját látja.

Ép ezért a nép munkaképességével még az ország határain belül is csak akkor számíthatunk biztosan, ha vidékenként külön külön igyekszünk erre nézve tapasztalati adatokat gyűjteni.

Ez a meggyőződés s az a remény, hogy példám talán más szaktársakat is hasonló eljárásra serkent, ösztönöznek arra, hogy a rövid itt létem alatt gyűjtött erdőművelési adatokat már most közzétegyem.

A munkaadatok megállapításánál mindenek előtt a rendelkezésre álló munkaórák számát kell szorgos megfigyelés alá vennünk s bármely munkát végeztetünk, soha sem szabad a nap hosszát figyelmen kívül hagynunk.

Általános az a nézet, hogy a téli napszám olcsóbb a nyárinál s első látszatra, ha a munkaidőt tekinteten kívül hagyjuk s csak a nagy munkabérekülönbséget nézzük — a milyen 1 frt és 60 kr — sőt azt hisszük, hogy másképp nem is lehet. Ha azonban pontosan utána számítunk, sokszor az ellenkező meggyőződésre jutunk.

Bizonyosságul álljon itt az e vidéken általunk tényleg fizetett munkabérek összehasonlítása:

Tételszám	Munkanapok	Naphosz, keltétől nyugtáig	napszámberék				Átlag	A nyári napra redukált napszámber	Bérlőnlönbőzet
			Férfi		Női				
		óra	frt	kr	frt	kr	frt	kr	kr
1	<i>Nyári napszám.</i> Julius 20—31	15	1	80	60	75	75	.	
2	<i>Őszi napszám.</i> November 3—22	9 ¹ / ₄	.	70	50	51 ₇	46 ₂	+5 ¹ / ₂	
3	<i>Téli napszám.</i> Deczember 29—31. Január 1—3	8 ¹ / ₂	.	60	50	48 ₃	42 ₅	+5 ₅	
4	<i>Tavaszi napszám.</i> Márczius—április	12	.	80	60	60	60	.	

Meglepő, hogy az őszi és téli napszámok 5—6 krral drágábbak a nyári és tavasziaknál, holott legalább annyival olcsóbbaknak kellene lenniök, azon körülménynél fogva, hogy a mezei munka nyáron és tavasszal minden munkaerőt lekötve tart és így értékesebb, mint az őszi és téli, midőn a földmives népet az alvó természet téltlenségben tartja.

Ebből következik, hogy csemetekerti, illetve erdősítési munkálatokra a tavaszi és nyári napszámok munka a legjutányosabb.

Nem lehet azonban e szabályt mindig követnünk a tanyákon szétszórt gyér népesség között, hol alkalmas időben nem áll a kellő munkaerő az erdész rendelkezésére, saját munkájával levén elfoglalva mindenki. Ősszel és télen veendő tehát minden alkalmas pillanatban a szabaddá vált munkaerő igénybe.

S hogy az erdőgazda még se károsodjék, az időszakhoz mért más expedienshez kell folyamodni, s ez a szakmány- vagy általánymunka. Ez azon előnnyel jár, hogy minden

kedvező időpont kiaknázható télen, midőn csak egy-két nap és sokszor ezeken is csak a felengedés időszaka, egy pár óra, vonható munkálkodásunk körébe, a nélkül, hogy az idő nap-számmá volna összetömöríthető.

S így második tételül felállítható, hogy téli munkálatokra csak a szakmáymunka ajánlható.

Ily munkálatokra a talajmegművelés legalkalmasabb, a milyen a földforgatás (rigoliren), földásás, ültetőlyukak készítése.

Hogy a szakmáymunka a legelőnyösebb napszámos munkának megfelelhessen, szorgalmas munkásokkal kipróbált munkálatokra van szükségünk. E czélból minden növendék 100 lyuk megásásával bízott meg, azon buzdításul szolgáló kedvezménynyel, hogy annak elvégzése után az napra ezen munkától fel lesznek mentve. Eredményül azt nyertük, hogy egy növendék csak $1\frac{1}{2}$ —2 óra hosszat volt munkájával elfoglalva. Tehát fellehet venni, hogy homokon 8 órai szakmány mellett gyakorlott és szorgalmas munkás 400 ültetőlyukat készíthet egy nap alatt 2—3 éves csemeték számára (45 $\square$ cm terület és 30—35 cm mélységgel).

Ennek ellenében az tapasztaltatott, hogy gyakorlatlan és napszámba fogadott munkás csak 240 lyukat birt kiásni.

Az előbbiekre támaszkodva, az eddig 100 lyuk után megállapított 25 kr helyett 23 kr lett szakmánybérül felajánlva.

A növendékek által mutatott példán felbuzdulva, a napszámosok szorgalmasabbja egész erővel hozzáfogott még holdvilágnál, $1\frac{1}{2}$ órával napfelkelte előtt a munkához, s folytatta azt míg az éj sötétje beköszöntött, mi által a rövid nap dacára s a pihenő óra beszámításával is megközelíték a tavaszi munkaórák számát s 400 ültetőlyukat, sőt többet is kiáshattak

s így napi szerzeményük jóval többre $400 \times 0.23 = 92$ krra rugott. Holott a napszámmunka $240 \times 0.23 = 55$ krt tesz ki, tehát még a 60 krnyi napszámbért sem éri meg.

Az ültetés költségei 8 napszámot à 60, 40 és 50 kr = 4 frt 09 krt igényelnek 1000 darabonként ásóval való ültetésnél.

Itt a munkaszak reggeli 8 órától esti $1/25$ -ig terjedt és december 29-étől január 3-áig 7102 db 2—3 éves csemete lett 1.25 m-es négyszöges hálózatban kiültetve. Erre 57 napszám . . . . . = 23 frt 10 kr költséggel fordítottatott. A tanulók napszáma

78 óra à 8 óra = 9.75 napszám à 60 kr = 5 „ 85 „
 összesen . 28 frt 95 kr.

A növendékeknek tényleg napszám nem járt.

A fentt kitüntetett csemete mennyiségnek 1.92 hold felel meg s így a holdankénti tényleges költség 11 frt 55 kr, a tanulók munkaerejének beszámításával 15 frt 07 kr, azaz 1000 dbonként 4 frt 09 kr.

A földforgatásra (rigoliren) nézve f. é. január 16-án s 17-én szereztem a következő munkaadatot:

Három átalánymunkás dolgozott:

16-án reggeli $1/27$ órától d. u. $1/25$ -ig = 10 órát

17-én „ 6 „ d. u. 1-ig = 7 „

összesen . 17 órát

a mi $11/2$ tavaszi napszámnak felel meg à 80 kr = 3 frt 60 kr. Megforgattak pedig ez idő alatt 65 cm mélyre 126 □ ölet 100 □ ölenként 2 frt 50 krjával, a mi személyenként 70 krt = 3 frt 15 krt összesen tesz ki s így a napszámmal szemben 45 krral vagyis személyenként 10 krral kevesebbet szereztek a munkaadó előnyére. Ezek szerint egy hold homok föld felforgatására 57.14 napszám kell, sőt tekintve, hogy az előbb említett munka kissé forcírozott volt, a szük-

séglet 58—60 napszámra is tehető. A munkások 10 krnyi hiányát különben teljesen kárpótolta a pajodirtás, mely a földforgatással kapcsolatba hozatott.

Okulva u. i. azon a tapasztalaton, hogy a földforgatók munkája közben igen sok felszínre hozott pajod újból a földbe temetődött, minden 10 pajodért 1 kr jutalom lón megállapítva a forgatók részére.

Mostanig éppen 1 kataszt. holdból lón a pajod ily módon kiszedve. Az eredmény ez, a kiosztott $\frac{1}{4}$ -ed holdas táblák szerint :

1. tábla	$\frac{1}{4}$ hold rozstarlóban . . .	1640 db	} átlag 1603 db $\frac{1}{4}$ holdon
2. "	$\frac{1}{4}$ " " . . .	1420 "	
3. "	$\frac{1}{4}$ " " . . .	1750 "	
4. "	$\frac{1}{4}$ " kukuricza földben .	240 "	

1 holdon összesen . 5950 db pajod találtatott.

Ha tekintetbe vesszük ama roppant kárt, melyet e sok féreg okozhatott volna, az irtásukért fizetett 5 frt 5 kr kevésnek mondható.

A fenti adatokból mindenek előtt azt látjuk, hogy mily aránytalanság van a rozs és kukoriczaföld pajodmennyisége között; míg amott átlag 1603 db esik $\frac{1}{4}$ és így 6412 db egy holdra, addig a kukoriczaföldön csak 240 db találtatott $\frac{1}{4}$, illetve 960 db egy holdon.

E különbség csak abban kereshető, hogy a gabonavetés háborítlan tanyát nyújt a május—juniusban tojó cserebogárnak; mikor az ekét beállítják, a pajod kifejlődött s elég mélyre a földbe furódott. Ellenben a kapás növények földjében a folytonos kapálástól háborgatva, nem lel nyugvóhelyet.

Ennél fogva a gabonavetés a cserebogár szaporodását elősegíti, a kapásnövény ellenben hátráltatja.

A futóhomok mozgó természete — a phylloxerának e halálos ellensége, — valamint a kemény szikes homok szintén nehezíti a pajod terjedését.

Igy egy 400 □öles táblának nagyobb, 230 □öles, felében, mivel jobbadán futóhomok, 700 pajod, — a többi 170 □ölon, mely televényes fekete homok, 1050 db találatott, tehát kisebb területen nagyobb számmal.

A vetés költségei, 0·5 *m*-nyi pásztákkal, körisvetésnél, növényekkel végzett próba szerint, 8·8 téli (8 órai) vagy 7·04 tavaszi (10 órai) napszámra tehető holdanként, felkapálás nélkül;

tölgyvetésnél, 0·5 *m* horony, 2—3 *cm* makktávolság mellett, a makkot egyenként zsinór mellett lerakva,

35 napszám à 8 óra vagy

28 „ à 10 „

Egy méterre 25 makk esik s mindössze 18 hectoliter szükséges egy holdra ily vetésmód mellett.

Egy hectoliterben 14,844 szem volt.

Ebből az tűnik ki, hogy 4-szer annyi munkaerő kell, ha a makkot szabályosan, egyenként, rakjuk hosszába, mintha — mint a kőrist — a horonyokba szórjuk.

Az egész munkánál 9 vető, 5 horonyhuzó és 1 egyengető volt.

A föld felásása ásóval laza homok talajon, 24 téli, illetve 19·2 tavaszi napszámot igényelne a növények által végzett szakmánypróba szerint.

A csemetekiszedésre egy kísérlet lőn megfigyelve, négy növény t. i. 1 óra alatt kiszedett 273 db 2—3 éves gleditsia csemetét. Ezt egy 8 órai napszámra átszámítva, 546 gleditsia csemete kiszedéséhez (1) egy napszám kell.

E szerint 1000 db kiszedéséhez 1·83 napszám. A gléditsia nagy tüskéi miatt nehezen kezelhető levén, más fajú csemeték kiszedéséhez kevesebb napszám fog kelleni; eddig azonban erre nézve megfigyeléseim nincsenek.

Ezzel bezárom a homokra vonatkozó közleményemet, azon reményben, hogy erdészeink, kiknek folyton van alkalmuk ily adatok gyűjtésére, szintén szorgalmasan össze fogják gyűjteni a hazánk különféle viszonyaira s népességére vonatkozó adatokat, hogy így erdősítéseinkre nézve viszonyainknak megfelelő segédtablázatot lehessen összeállítani.

Az adatok gyűjtésére különösen alkalmas a műszaki segédszemélyzet, mint a mely a munkásokkal legközvetlenebbül érintkezik s igen fogok örvideni, ha ezen intézetből oly erdőőrök kerülendnek ki, kik kellő vezetés mellett, e munkára hajlammal bírnak. Részemről nem mulasztom el a gyűjtés- és kiszámítás módját velük megismertetni s így jövődöbeli erdészeiktől függ, hogy e téren tovább haladjanak.

Lehet-e helye luczfenyveseinkben a szállaló gazdaságnak?

Irta: Lesenyi Ferencz, m. kir. erdész.

A szállalás kérdésével sokat foglalkozott már az erdészeti irodalom. Voltak, a kik egészen elítélték és voltak, a kik koronként pártját fogták. Az első a szabályosan beosztott, rendezett vágásos gazdaságot tekintették eszményképnek, nem csoda tehát, ha a szállalást, mely a normalis erdőnek éppen ellentétére vezet, egészen elítélték s jogosultságát is csak kivételes körülmények között, annyiban ismerték el, a mennyiben a vágásos gazdaságra való átmenetnél alkalmazását kikerülni nem lehetett. Sőt azok, a kik védelmére keltek,